

Katedra i Zakład Stomatologii Zachowawczej Akademii Medycznej w Lublinie
Kierownik: prof. dr hab. Teresa Bachanek

BARBARA DROP, TERESA BACHANEK

Stan narządu żucia u 18-letniej młodzieży wiejskiej

Stomatognathic system of eighteen year olds from the rural population

Konieczność zintensyfikowania kompleksowej opieki stomatologicznej w wieku rozwojowym wymaga prowadzenia okresowych badań epidemiologiczno-stomatologicznych. Pozwala to na zebranie danych z zakresu stanu zdrowotnego narządu żucia i ocenę realizowanych programów profilaktycznych i leczniczych. Celem pracy była ocena stanu zdrowotnego uzębienia u 18-letniej młodzieży pochodzącej ze wsi.

MATERIAŁ I METODA

Zbadano 60 osób w wieku 18 lat, w tym 30 mężczyzn i 30 kobiet, pochodzących ze wsi i uczęszczających do liceum ogólnokształcącego na terenie gminy. Badanie przeprowadzono w oświetleniu sztucznym, przy użyciu lusterka i zgłębnika, a dane zapisywano w karcie do badań stomatologiczno-epidemiologicznych według standardów i wzorców WHO (8). Oceniono PUW, potrzeby lecznicze, odsetek osób z utraconymi zębami, niewyrzniętymi zębami, z zaburzeniami w stawie żuchwowo-skroniowym i starciem zębów. Wyniki badań przedstawiono w tabelach 1-7.

WYNIKI BADAŃ

W badanej grupie 18-latków wiejskich liczba PUW wynosiła 9,08, w tym 7,50 u mężczyzn i 10,66 u kobiet. Najwyższa wartość PUW dotyczyła zębów trzonowych i przedtrzonowych. Zębów wypełnionych było średnio (\bar{W}) 5,02, więcej u kobiet – 7,27 niż u mężczyzn – 2,77. Próchnicą zajęte były średnio 3 zęby, więcej u mężczyzn – 3,83 niż u kobiet – 2,17. Dane te zawiera tab. 1.

Tab. 1. Wartość P, U, W i PUW oraz wskaźnik leczenia u 18-latków w zależności od płci (pochodzących ze wsi)
Values of P, U, W and PUW and the index of treatment in 18-year-olds acc. to the sex (rural population)

	n	Ogółem	n	M	n	K	Siekacze	Kły	Przed-trzonowce	Trzonowce	$\frac{W}{P+W}$
P ₁		3,00		3,83		2,17	0,22	0,00	0,46	2,32	M
P ₍₁₊₂₎		4,30		4,33		4,16	0,58	0,00	0,56	3,18	0,42
U		1,07		0,90		1,23	0,08	0,01	0,35	0,60	K
W		3,72		2,17		7,27	0,72	0,07	0,77	2,16	0,55
W ₍₂₊₃₎		5,02		2,77		7,27	1,08	0,07	0,83	3,03	
PUW	60	9,08	30	7,50	30	10,66	1,38	0,08	1,68	5,94	

P₁ – próchnica pierwotna, P₍₁₊₂₎ – próchnica wtórna, W₍₂₊₃₎ – wypełnienie z próchnicą,
P – zęby z próchnicą, U – zęby usunięte, W – zęby wypełnione.

W tab. 2 przedstawiono potrzeby lecznicze u młodzieży 18-letniej z uwzględnieniem płci, zamieszkującej wieś. Potrzebę założenia wypełnienia odnotowano w 3,20 zęba u mężczyzn, w 3,53 zęba u kobiet. Potrzeby leczenia endodontycznego wynosiły średnio 0,16 zęba u kobiet, i 0,33 zęba u mężczyzn, większe w żu-

Tab. 2. Potrzeby lecznicze u młodzieży 18-letniej z uwzględnieniem płci (zamieszkujący wieś)
Therapeutic needs of 18-year-olds with regard to the sex (rural population)

Kod	K			M		
	szczeka	żuchwa	Ogółem	szczeka	żuchwa	Ogółem
2	1,96	0,76	2,73	1,43	1,20	2,63
3	0,30	0,50	0,80	0,30	0,26	0,56
2+3	2,26	1,26	3,53	1,73	1,46	3,20
6	-	0,16	0,16	0,20	0,13	0,33
7	0,16	0,26	0,43	0,33	0,46	0,80

Kod	K		M	
	przedtrzonowce	trzonowce	przedtrzonowce	trzonowce
6	-	0,16	0,10	0,23
7	0,06	0,36	0,20	0,60

2 – wypełnienie 1 powierzchni, 3 – wypełnienie 2 i więcej powierzchni, 2+3 – wypełnienie : suma potrzeb oznaczonych kodem 2 i 3, 6 – dewitalizacja, 7 – ekstrakcja

chwie niż w szczęce obu płci. Także potrzeba wykonania ekstrakcji była większa u mężczyzn niż u kobiet, również większą liczbę zębów należało usunąć w żuchwie niż w szczęce.

W tab. 3 przedstawiono liczbę i odsetek osób z utraconymi zębami: 12 osób (20%) miało usunięty 1 ząb w grupie zębów bocznych w szczęce i 15% w żuchwie.

Tab. 3. Liczba i odsetek osób z utraconymi zębami w grupie młodzieży 18-letniej
The number and percentage of 18-year-olds with lost teeth

Liczba utraconych zębów	Szczęka			Żuchwa		
	siekacze	kły	przed-trzonowce i trzonowce	siekacze	kły	przed-trzonowce i trzonowce
1	1 (1,7%)	-	12 (20%)	-	-	9 (15,0%)
2	-	1 (1,7%)	4 (6,7%)	-	-	8 (13,3%)
3	-	-	2 (3,3%)	-	-	2 (3,3%)
4	1 (1,7%)	-	-	-	-	-

W tab. 4 przedstawiono odsetek braku zębów i liczbę zębów bez antagonisty. U jednego mężczyzny stwierdzono około 80% brak zębów, co sprawiło, że chłopiec w wieku 18 lat używał protezy górnej częściowej.

Tab. 4. Odsetek braku zębów i liczba zębów bez antagonisty w grupie młodzieży 18-letniej
Percentage of lacking teeth and the number of teeth without an antagonist in the group of 18-year-olds

Odsetek braku zębów	0%	2%–19%	20%–39%	40%–59%	60%–79%	80%–99%	100%
Liczba zębów bez antagonisty	1	2	3	4	5	6	7
n	19	10	-	-	1	-	-
%	31,7	16,7	-	-	1,7	-	-

W tab. 5 przedstawiono liczbę i odsetek osób z niewyrzniętymi zębami. 35 osób (58,3%) miało niewyrznięte 4 zęby – zęby ósme. U jednej osoby stwierdzono oprócz niewyrzniętych zębów ósmych – także siekacze boczne górne.

Tab. 5. Liczba i odsetek osób 18-letnich z niewyrzniętymi zębami
The number and percentage of 18-year-olds with non-erupted teeth

Liczba zębów niewyrzniętych	1	2	3	4	5	6
Liczba osób	4	4	8	35	2	1
%	6,7	6,7	13,3	58,3	3,3	1,7

W tab. 6 zestawiono liczbę i odsetek osób z zaburzeniami w stawie żuchwo-
skroniowym. U 13,3% osób stwierdzono trzaski i nieznaczne zbaczanie żuchwy
podczas otwierania lub zamykania jamy ustnej.

Tab. 6. Liczba i odsetek osób z zaburzeniami w stawie żuchwiowo-skroniowym
wg wskaźnika Heilikimo
The number and percentage of persons with disturbances in mandibulo-temporal joint acc.
to the Heilikimo index

	Norma	Lekki I°	Średni II°	Ciężki III°
n	51	8	1	
%	85,0	13,3	1,7	

W tab. 7 przedstawiono liczbę i odsetek osób ze starciem zębów. Starcie szkliwa
stwierdzono u 95% badanych.

Tab. 7. Liczba i odsetek osób ze starciem zębów
The number and percentage of persons with attrition of teeth

	Nie występuje	Starcie szkliwa	Odsłonięta zębina	Starcie powierzchni zgrzyzowej	Starcie korony do ok. szyjki	Starcie z otwarciem korony
	0	1	2	3	4	5
n	1	57	2	-	-	-
%	1,7	95,0	3,3	-	-	-

OMÓWIENIE WYNIKÓW BADAŃ

Badaniem stanu zdrowotnego narządu zucia u 18-letniej młodzieży zajmowało się zaledwie kilka ośrodków w ramach prac resortowych z r. 1987 i z r. 1995. Liczba PUW stwierdzona w badaniach 18-latków pochodzących ze wsi, wynosząca 9,08, jest zbliżona do wartości uzyskanych z danych ogólnopolskich: 9, 27 (2, 6), lecz niższa niż w makroregionie warszawskim – 11, 95, na terenie Lublina liczba PUW wynosi 17,68; w województwie łódzkim – 10, 11 (2, 7, 9). Niższe wartości PUW stwierdzono u młodzieży z woj. gdańskiego – 7,85 i krakowskiego – 8,9. Zbliżone są wyniki badań Boro wskiej z r. 1995, przeprowadzonych w grupie 18-latków pochodzących ze wsi woj. lubelskiego, wartość liczby PUW wynosiła 9,2; P – 4,3; U – 0,6; W – 4,3 (1, 3, 5).

Wskaźnik leczenia (W/P+W) był zbliżony do wyników badań przeprowadzonych wśród młodzieży województwa gdańskiego – wynosił 0,56, w badaniach własnych M – 0,42, K – 0,55; w województwie warszawskim wskaźnik ten był prawie dwukrotnie niższy – 0,24 (1, 2).

Zwraca uwagę fakt, że w środowisku wiejskim stwierdzono duże potrzeby leczenia, stosunkowo mało wypełnień i niski wskaźnik leczenia zębów. Świadczy to o nikłym zaspakajaniu potrzeb (6). Duża liczba wypełnień z próchnicą wtórną wskazuje na konieczność poprawy poziomu usług stomatologicznych, niedostateczną higienę i mierną profilaktykę próchnicy. Tylko kompleksowa opieka stomatologiczna, tzn. działania oświatowo-zdrowotne, zabiegi profilaktyczne i lecznicze na wysokim poziomie, pozwoli na osiągnięcie celu WHO, który zakłada, że w roku dwutysięcznym 85% 18-letniej młodzieży będzie miało zachowane pełne uzębienie.

PIŚMIENNICTWO

1. Adamowicz-Klepalska B. i wsp.: Środowisko zamieszkania a choroba próchnicowa zębów stałych u dzieci i młodzieży w województwie gdańskim. *Czas. Stomat.*, 1996, XLIX, 10, 690–694.
2. Bogusze wska-Gutenbaum H. i wsp.: Stan zdrowotny uzębienia u młodzieży 18-letniej z makroregionu Warszawy. *Czas. Stomat.*, L, 6, 406–411, 1997.
3. Boro wska M.: Ocena stanu zdrowotnego narządu zucia młodzieży 18-letniej z makroregionu lubelskiego. Praca doktorska AM Lublin, 1996.
4. Jańczuk Z.: Stan narządu zucia polskiej populacji. Szczecin PAM, 1990.
5. Kaczmarczyk-Stachowska A. i wsp.: Ocena stanu uzębienia 18-letniej młodzieży województwa krakowskiego. *Przegląd Stomat. Wieków Rozw.*, 2/3 (14/15), 82–86, 1996.
6. Marzec-Koroncze wska Z.: Wybrane czynniki etiologiczne próchnicy zębów u 18-letniej młodzieży szkolnej w Polsce w świetle wyników badań ankietowych i epidemiologicznych. *Rocz. PAM.* 38, 35–50, 1992.

7. Mielnik-Błaszczak M. i wsp.: Ocena stanu narządu żucia u młodzieży w wieku 16, 17, 18 lat. *Przegląd Stomat. Wieków Rozw.*, 1/2, 39–41, 1993.
8. WHO: *Oral Health Surveys Basic Methods*, Genewa 1986.
9. Wochna-Sobańska M. i wsp.: Próchnica zębów u dzieci w wieku 6, 7, 12 i 18 lat zamieszkających w Łodzi oraz małym miasteczku i wsiach województwa łódzkiego. *Przegląd Stomat. Wieków Rozw.*, 3/4, 11–12, 28–30, 1995.

Otrz.: 1997.11.20

SUMMARY

The study presents the state of the permanent dentition in 18-year-olds from the rural population. The results show DMF 9.08 which is higher for women (10.66) than for men (7.50). The highest value of DMF has been found in molar teeth which are filled and extracted most often. The health needs concerning filling of teeth are higher in women than in men, they are higher in maxilla than in mandibula. The endodontic health and extraction needs are higher in women than in men; for both sexes they are higher in maxilla and it concerns lateral teeth.